

บทความวิจัย

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

Predicting Factors of Sexual Communication between Parents and Adolescent Mothers Regarding Repeat Pregnancy Prevention

Received: Mar 25, 2021
Revised: May 15, 2021
Accepted: May 31, 2021

กุลธิดา ทรัพย์สมบุญ ปร.ด. (Kultida Subsomboon, Ph.D.)¹
วรรณภา พาหุพัฒนกร Ph.D. (Wanna Phahuwatanakorn, Ph.D.)²
ทิวาภรณ์ เฉลิมพิชัย ปร.ด. (Thiwarphorn Chalempichai, Ph.D.)³
ดิฐกานต์ บริบูรณ์ทิรัฐสาร Ph.D. (Dittakarn Boriboonhirunsam, Ph.D.)⁴

บทคัดย่อ

บทนำ: การสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวส่งผลดีต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น ปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นและการตั้งครรภ์ซ้ำ มักจะเกิดจากผู้ปกครองที่มีการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรน้อย โดยการศึกษานี้ได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย: เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศ ระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

ระเบียบวิธีวิจัย: การศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ในโรงพยาบาลตติยภูมิ จำนวน 130 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย: ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ทักษะติดต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ($\beta = .17, .24, .17, .39, p < .05$ ตามลำดับ) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมดังกล่าวได้ ร้อยละ 38.3 ($p < .05$)

สรุปผล: ทักษะติดต่อ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครอง และการอาศัยอยู่กับบุตรวัยรุ่น มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

ข้อเสนอแนะ: พยาบาลควรมุ่งเน้นส่งเสริมการรับรู้ของผู้ปกครองในด้านทักษะติดต่อ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ผ่านการพัฒนารูปแบบกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้ปกครองมีการพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำต่อไป

คำสำคัญ : การสื่อสารเรื่องเพศ ผู้ปกครอง การตั้งครรภ์ซ้ำ มารดาวัยรุ่น

ได้รับทุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹Corresponding author อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: kultida.hat@mahidol.ac.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, E-mail: wanna.pha@mahidol.ac.th

³อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, E-mail: thiwarphorn.cha@mahidol.ac.th

⁴รองศาสตราจารย์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, E-mail: dittakam.bor@mahidol.ac.th

¹⁻³Faculty of Nursing, Mahidol University, Bangkok, Thailand

⁴Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University, Bangkok, Thailand

Abstract

Introduction: Sexual communication has the positive effect of decreasing sexual risk behaviors among adolescents. However, repeat pregnancy continues to be a persistent problem among adolescents, meanwhile discussions about sexual issues are rare in Thai families. This study used the theory of Planned Behavior as the conceptual framework.

Research Objective: To examine factors related to and ability to predict sexual communication behaviors between parents and adolescent mothers regarding repeat pregnancy prevention.

Research Methodology: This study employed a predictive correlational design. Participants were parents of adolescent mothers who attended the postpartum care unit in tertiary hospitals. ; And 130 parents were recruited using a convenience sampling method. Data were collected using questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple linear regression (enter method).

Results: Significant predictors of sexual communication behaviors regarding repeat pregnancy prevention were parents living with daughters, attitude towards sexual communication, following subjective norms, and perceived behavioral control ($\beta = .17, .24, .17, .39, p < .05$, respectively). Together, the above mentioned factors statistically and significantly predicted sexual communication by 38.3% of variance ($p < .05$).

Conclusion: Living with daughters, attitude towards sexual communication, subjective norms, and perceived behavioral control were essential in promoting parents' sexual communication behavior regarding repeat pregnancy prevention.

Implications: Nurses should promote parents' perceptions of attitude, following of subjective norms, and perceived sexual communication ability of parents by developing activities and media to bring about parents' sexual communications for repeat pregnancy prevention among adolescent mothers.

Keywords: sexual communication, parents, repeat pregnancy, adolescent mother

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของหลายประเทศทั่วโลก¹ สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลกรมอนามัยปี พ.ศ. 2562 พบสถิติการคลอดในมารดาวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี จำนวน 63,831 คน หรือเฉลี่ย 175 คนต่อวัน ทั้งนี้เป็นการคลอดบุตรซ้ำ หรือการคลอดครั้งที่สองขึ้นไปในมารดาวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี จำนวน 5,222 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 หากพิจารณาในกลุ่มมารดาวัยรุ่นอายุ 18-19 ปี พบการคลอดบุตรในครั้งที่สองขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 12.2² โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งบางปีพบอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกภูมิภาค³

การตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมารดาวัยรุ่นและทารก ทั้งอันตรายในด้านร่างกายที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ คลอดหลังคลอดสูงกว่าสตรีตั้งครรภ์ที่มีอายุมากกว่า เช่น ภาวะโลหิตจาง การคลอดก่อนกำหนด ตกเลือดหลังคลอด รวมถึงการคลอดทารกน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์และการเสียชีวิตของทารก⁴ สำหรับด้านจิตใจทำให้เกิดภาวะเครียด ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตรจากการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างรวดเร็วทำให้ครอบครัวต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูบุตรหลานและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งปัญหาจากความไม่พร้อมดังกล่าวทำให้พบเด็กถูกทอดทิ้ง อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและพัฒนาการของเด็กในอนาคตอีกด้วย^{5,6} นับเป็นภาระรับผิดชอบของรัฐและองค์กรต่างๆที่ต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหาและผลกระทบดังกล่าว

แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้เร่งหาแนวทางในการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน โรงพยาบาล และชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การสอนทักษะและลงมือปฏิบัติจริงในเรื่องการคุมกำเนิด การสร้างเสริมพลังอำนาจและสมรรถนะของมารดาวัยรุ่น⁷ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีกลุ่มวัยรุ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึง ครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญที่มีส่วนในการอบรม เลี้ยงดู และถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุตรหลาน โดยเฉพาะผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การตั้งครรภ์ซ้ำ

ในวัยรุ่น จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัว ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลง และมีพฤติกรรมคุมกำเนิดได้เหมาะสมในสตรีวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์แล้ว⁸

อย่างไรก็ตามการสื่อสารเรื่องเพศในบริบทของสังคมไทยกลับพบว่า ครอบครัวไทยมีการสื่อสารในเรื่องเพศกับวัยรุ่นอยู่ในระดับต่ำ โดยผู้ปกครองมักจะไม่สนใจในการพูดคุยในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด วิธีป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ซ้ำ⁹ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ปกครองมีการรับรู้ว่าการพูดคุยเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ยากมาก ไม่มีความรู้เพียงพอและขาดทักษะในการสื่อสาร รวมทั้งขาดสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีอีกด้วย

การสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับบุตรวัยรุ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ความรู้และทักษะเรื่องเพศ การเตรียมข้อมูลในการสื่อสาร ทัศนคติ แหล่งสนับสนุนทางสังคม และการรับรู้ความสามารถ ความเชื่อมั่นของตนเองในการสื่อสาร^{10,11} ในขณะการศึกษาของ Klableitung และคณะ¹² พบว่า ปัจจัยด้านอายุ และเพศของผู้ปกครอง ไม่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตร

งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผลของการสื่อสารในครอบครัวต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การป้องกันโรคเชชไอวีในบุตรวัยรุ่น^{13,14} ในบริบทสังคมไทยยังไม่พบการศึกษาถึงการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองในประเด็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ในกลุ่มมารดาวัยรุ่นที่เคยตั้งครรภ์แล้ว และอีกทั้งพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศ ยังมีความจำกัดในประเด็นเนื้อหาที่มักไม่ค่อยมุ่งเน้นในประเด็นการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ผลเสียของการตั้งครรภ์ซ้ำ การจัดการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในอนาคต โดยยังไม่พบการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ อธิบายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของมารดาวัยรุ่นได้ ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behaviors)¹⁵ ได้อธิบายถึงปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลประกอบด้วย การมีทัศนคติของบุคคลต่อพฤติกรรม การ

คล้ายตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมนั้นให้เกิดขึ้นได้สำเร็จ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ และอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวต่อพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศในผู้ปกครองของมารดาวัยรุ่น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาแนวทางส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น อันจะช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นได้ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ของยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569³

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

สมมติฐานการวิจัย

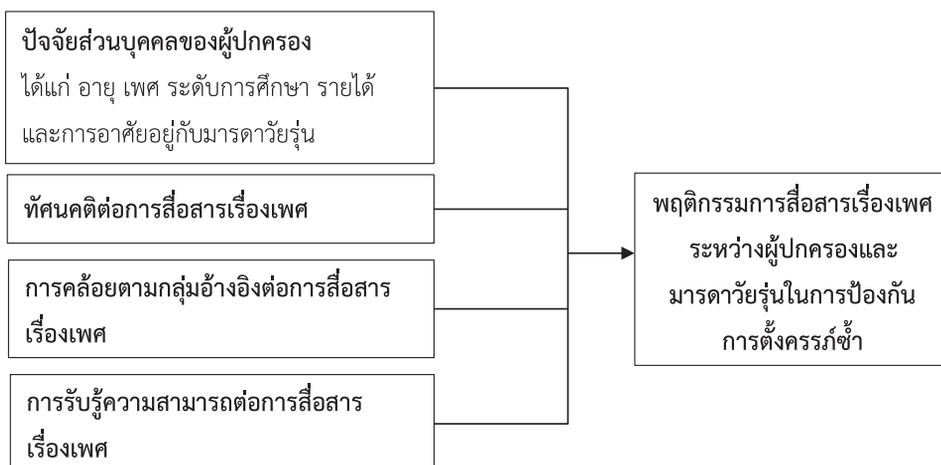
1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ทักษะติดต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

2) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ทักษะติดต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ สามารถทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behaviors)¹⁵ ในการหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะติดต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้ายตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครอง นอกจากนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และการอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศ^{12,13} ซึ่งปัจจัยดังกล่าวน่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการท้าววิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ปกครองของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (ไม่ทราบขนาดประชากร)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่รักษาตัวในผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลตติยภูมิ 2 แห่ง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (convenience sampling) ตามคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้ 1) ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลหลักของมารดาวัยรุ่น เช่น บิดาหรือมารดา 2) อ่านและเขียนพูดภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมในการวิจัย

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้การวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*power แทนค่าขนาดอิทธิพล (medium effect size) คำนวนจากงานวิจัยที่ใกล้เคียง¹² ได้เท่ากับ .15 กำหนดระดับความคลาดเคลื่อน (alpha) เท่ากับ .05 ค่าอำนาจการทดสอบ (power) .80 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือแบบสอบถามพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ประกอบด้วย 5 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน¹⁵ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และคำนวณหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content validity index) มีค่าระหว่าง 0.79-0.93 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้ปกครองมารดาวัยรุ่นที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จำนวน 10 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha

coefficient) มีค่าระหว่าง 0.78-0.9 มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ครอบครัว ระดับการศึกษา และการอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ โดยวัดความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการสื่อสารเรื่องเพศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่น ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) จำนวน 6 ข้อ มีช่วงคะแนนระหว่าง 6-24 คะแนน การแปลผลคะแนนรวม แบ่งโดยใช้อันตรภาคชั้น 3 ระดับ ดังนี้ ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศระดับต่ำ (6-11.9 คะแนน) ระดับปานกลาง (12-17.9 คะแนน) และระดับมาก (18-24 คะแนน) (CVI = 0.9, Cronbach's alpha coefficient = 0.83)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ เป็นการวัดการรับรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับของบุคคลรอบข้าง (ครอบครัว ญาติ พี่น้อง คนในชุมชน) ที่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่น ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) จำนวน 4 ข้อ มีช่วงคะแนนระหว่าง 4-16 คะแนน การแปลผลคะแนนรวม แบ่งโดยใช้อันตรภาคชั้น 3 ระดับ ดังนี้ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศระดับต่ำ (4-7.9 คะแนน) ระดับปานกลาง (8-11.9 คะแนน) และระดับมาก (12-16 คะแนน) (CVI = 0.79, Cronbach's alpha coefficient = 0.78)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถต่อการควบคุมพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศ เป็นแบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับความยากง่าย ปัจจัยเอื้อหรืออุปสรรค และความสามารถของผู้ปกครองที่จะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่น ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่มั่นใจเลย (1 คะแนน) ถึงมั่นใจมากที่สุด (4 คะแนน) จำนวน 5 ข้อ มีช่วงคะแนนระหว่าง 5-20 คะแนน การแปลผลคะแนนรวม แบ่งโดยใช้อันตรภาคชั้น 3 ระดับ ดังนี้ การรับรู้ความสามารถต่อการควบคุม

พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระดับต่ำ (5-9.9 คะแนน) ระดับปานกลาง (10-14.9 คะแนน) และระดับมาก (15-20 คะแนน) (CVI = 0.83, Cronbach's alpha coefficient = 0.8)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ เป็นแบบวัดความถี่บ่อยในการสื่อสารเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของผู้ปกครอง โดยลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคยเลย (1 คะแนน) ถึงเป็นประจำ (4 คะแนน) จำนวน 11 ข้อ มีช่วงคะแนนระหว่าง 11-44 คะแนน การแปลผลคะแนนรวม แบ่งโดยใช้สูตรภาคพื้น 3 ระดับ ดังนี้ พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระดับต่ำ (11-21.9 คะแนน) ระดับปานกลาง (22-32.9 คะแนน) และระดับมาก (33-44 คะแนน) (CVI = 0.93, Cronbach's alpha coefficient = 0.9)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล และโรงพยาบาลรามธิบดี เอกสารรับรองเลขที่ SI 134/2020 วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 และได้รับการอนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้แนะนำตัว อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กระบวนการศึกษา ประโยชน์ของงานวิจัย รวมถึงสิทธิในการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ และสิทธิในการไม่ตอบแบบสอบถาม และสามารถที่จะสิ้นสุดการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างรวมถึงการดูแลรักษาที่มารดาวิจัยจะได้รับ และข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลและการเผยแพร่จะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยหลังคลอด เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และพยาบาลประจำหอผู้ป่วยเป็นผู้ช่วยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า จากนั้นผู้วิจัยเข้าพบผู้ปกครองของมารดาวิจัย หรือโทรศัพท์แนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายละเอียดในการเก็บข้อมูล วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการทำวิจัย และการพิทักษ์สิทธิกลุ่ม

ตัวอย่าง หากกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยการลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed consent) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง หรือส่ง QR code ให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google form) จำนวน 1 ชุด ทั้งหมด 26 ข้อ และเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามอย่างอิสระ โดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 15-30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร รายได้ ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวิจัยในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ และ Point Biserial Correlation ระหว่างตัวแปรการอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวิจัยกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวิจัยในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศร่วมกับปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ โดยใช้สถิติถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression) แบบ Enter Method

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองของมารดาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของมารดาวิจัย จำนวน 130 ราย เป็นเพศหญิงร้อยละ 96.9 มีอายุอยู่ในช่วง 22-62 ปี อายุเฉลี่ย 44.38 ปี (SD = 6.29) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 68.5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 66.9 และมีรายได้ครอบครัวมากกว่า 15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 63.8 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความ

สัมพันธ์เป็นมารดา ร้อยละ 87.7 และอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น คิดเป็นร้อยละ 53.1

2. พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำเท่ากับ 21.62 (SD = 6.22) ภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศเท่ากับ 19.88 (SD = 2.53) คะแนนเฉลี่ยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศเท่ากับ 12.19 (SD = 2.14) และคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ เท่ากับ 14.40 (SD = 2.61) ดังแสดงในตารางที่ 1

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการ

ป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ได้แก่ การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น และรายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .196, p < .05$ และ $r = .246, p < .05$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .33, .294, .492, p < .05$ ตามลำดับ) ทั้งนี้ อายุ เพศ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ (n=130)

	Min-Max	Mean	SD	ระดับคะแนน
1. ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	14-28	19.88	2.53	มาก
2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	7-16	12.19	2.14	มาก
3. การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	7-20	14.40	2.61	ปานกลาง
4. พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ	11-39	21.62	6.22	ต่ำ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ (n = 130)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ^{pb}	1					
2. รายได้	-0.070	1				
3. ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	0.118	0.053	1			
4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	0.201*	0.001	0.228*	1		
5. การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	-0.023	0.168	0.132	0.143	1	
6. พฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ	0.196*	0.246*	0.330*	0.294*	0.492*	1

* P Value < .05, ^{pb} Point-Biserial Correlation

ตารางที่ 3 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ (n = 130)

ปัจจัยทำนาย	B	S.E.	β	p-value	95%CI
ค่าคงที่	-10.91	4.41	-	0.015*	-19.63, -2.19
รายได้					
- ไม่เกิน 15,000 บาท	Ref.	-	-	-	-
- 15,001 – 25,000 บาท	-0.50	1.02	-0.04	0.623	-2.53, 1.52
- มากกว่า 25,000 บาท	1.01	1.21	0.07	0.405	-1.38, 3.40
การอาศัยอยู่/ไม่อาศัยอยู่กับมารดาวัยรุ่น	2.16	0.92	0.17	0.020*	0.34, 3.98
ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	0.59	0.18	0.24	0.001*	0.23, 0.95
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	0.51	0.21	0.17	0.019*	0.08, 0.96
การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ	0.93	0.18	0.39	<0.001*	0.58, 1.29

$R^2 = 0.383$, Adjusted $R^2 = 0.353$, $F = 12.734$, $P \text{ Value} < 0.001$

* $P \text{ Value} < .05$

4. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศ

ระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิด และปัจจัยส่วนบุคคล รวมทั้ง 5 ตัวแปร คือ รายได้ การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ เข้ามาในสมการ พบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองได้ร้อยละ 38.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$ ($R^2 = .383$, $p < .001$) โดยตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1) การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ($\beta = .17$, $p < .05$) 2) ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ($\beta = .24$, $p < .05$) 3) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ($\beta = .17$, $p < .05$) 4) การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ($\beta = .39$, $p < .05$) (ตารางที่ 3)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ต้องทำงานนอกบ้าน จึงอาจทำให้ไม่มีเวลาและมีโอกาสในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรวัยรุ่นค่อนข้างน้อย ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของ Klabtablung และคณะ¹² ที่พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความถี่ในการพูดคุยสื่อสารในครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยหัวข้อเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ วิธีป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นั้นมีการสื่อสารน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่ผ่านมา การสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวยังไม่เป็นที่ยอมรับ เชื่อว่าอาจเป็นการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากขึ้น รวมถึงผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความมั่นใจและไม่กล้าที่จะพูดคุยกับบุตรหลานในประเด็นดังกล่าว^{11,14} ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ สามารถอภิปรายผลจำแนกรายตัวแปรได้ดังนี้

รายได้ และการอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น

รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Fongkaew และคณะ¹⁴ พบว่ากลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวค่อนข้างดีและมีระดับการศึกษาสูง จะมีความสะดวกใจและมีแนวโน้มในการพูดคุยกับบุตรหลานวัยรุ่นในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมารดาและพักอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน ทำให้มีความใกล้ชิด และมีโอกาส ช่วงเวลาในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ รวมถึงพูดคุย ให้กำลังใจ ช่วยเหลือมารดาวัยรุ่น จึงทำให้มีพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นมากขึ้น

ทัศนคติต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำมากขึ้น ซึ่งอธิบายได้ว่าการมีทัศนคติเชิงบวกต่อเรื่องเพศ ตระหนักถึงประโยชน์ของการพูดคุยสอนวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำและผลกระทบของการตั้งครรภ์ซ้ำ ย่อมทำให้ผู้ปกครองมีการแสดงพฤติกรรมสื่อสารกับบุตรสาวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Srisuriyawet และคณะ¹⁶ พบว่า มารดาที่มีความเข้าใจและยอมรับในพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ถึงแม้ทราบว่าบุตรสาวเคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อนแต่งงานแล้วนั้น ส่งผลให้มารดามีการพูดคุย ให้กำลังใจกับบุตรสาว อีกทั้งในปัจจุบันการได้รับข้อมูล การเข้าถึงข่าวสาร โฆษณา และการรณรงค์เกี่ยวกับผลกระทบของการตั้งครรภ์ซ้ำ ความสำคัญของการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัว ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจ ตระหนักว่าการพูดคุย สอนในเรื่องผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือวิธีการคุมกำเนิด เป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง จึงทำให้มีแนวโน้มพูดคุยระหว่างผู้ปกครองกับบุตรวัยรุ่นมากขึ้น¹⁴ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Phuphaibul และคณะ¹⁷ พบว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ได้รับการส่งเสริมทัศนคติในการสื่อสาร

เรื่องเพศ ผ่านกิจกรรมการเขียนบัตรอวยพร มีคะแนนของพฤติกรรมในการสื่อสารเรื่องเพศของบิดามารดาในการสื่อสารเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศกับบุตรเพิ่มขึ้น

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ

มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นเห็นด้วยหรือสนับสนุนกับการกระทำดังกล่าว จะส่งผลให้คุณค่ามีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าคุณค่าที่มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้ปกครอง ได้แก่ ครอบครัว แพทย์ พยาบาล โดยเฉพาะการได้รับข้อมูลคำแนะนำจากแพทย์ พยาบาล รวมทั้งการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เช่น สามีย่า ยาย เป็นต้น ที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในประเด็นเรื่องเพศ จะเป็นการช่วยให้ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาว¹² สอดคล้องกับการศึกษาของ Phuphaibul และคณะ¹⁷ พบว่าการที่ผู้ปกครองของวัยรุ่นหญิงที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมบรรทัดฐานทางสังคมในการสื่อสารเรื่องเพศ โดยอภิปรายแลกเปลี่ยนในประเด็นสื่อสารเรื่องเพศกับครอบครัวของตนเองและผู้ปกครองท่านอื่นนั้น ส่งผลให้มีคะแนนพฤติกรรมสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับบุตรสาวเพิ่มสูงขึ้น

การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครอง หากผู้ปกครองได้เรียนรู้ มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีประสบการณ์ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรมาก่อน โดยเฉพาะตั้งแต่บุตรยังเล็ก จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกสะดวกใจที่จะพูดคุยกับบุตรหลาน อีกทั้งยังจะช่วยสร้างความมั่นใจและทักษะวิธีการในการพูดคุย เช่น การยกตัวอย่าง การใช้สื่อประกอบต่างๆ ซึ่งสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีตามแผนของ Ajzen¹⁵ ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของคุณค่าในการควบคุมพฤติกรรม คือการที่คุณค่าประเมินความง่ายในการที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น โดยหากมีความมั่นใจ หรือรับรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงแหล่งประโยชน์ต่าง ๆ ก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Klabtblung และคณะ¹² พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการสื่อสารเรื่องเพศ จะส่งผลให้ผู้ปกครองมีการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรมากขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Hattakitpanichakul และคณะ¹⁸ พบว่าผู้ปกครองมี

พฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาววัยรุ่นมากขึ้น ภายหลังจากได้รับการฝึกทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศโดยใช้สถานการณ์ตัวอย่าง

ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้อย่างมีนัยสำคัญมีทั้งหมด 4 ตัวแปร ($p < .05$) ได้แก่ การอาศัยอยู่บ้านเดียวกับมารดาวัยรุ่น ทักษะติดต่อสื่อสารเรื่องเพศ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ โดยอธิบายได้ว่าหากผู้ปกครองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการสื่อสารเรื่องเพศสูง มีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศมาก อีกทั้งอาศัยอยู่บ้านเดียวกับบุตรวัยรุ่น จะมีพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน¹⁵ ที่กล่าวว่า การแสดงพฤติกรรมของบุคคล ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นเห็นด้วยยอมรับ และสนับสนุนในการแสดงพฤติกรรมนั้น และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Thammaraksa และคณะ¹⁹ ที่พบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงกับพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนหญิง และเป็นตัวแปรร่วมทำนายโอกาสในการทำพฤติกรรมอีกด้วย โดยนักเรียนหญิงที่มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในระดับต่ำ จะมีโอกาสทำพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่านักเรียนหญิงที่มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงสูงเป็น 6.98 เท่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hattakitpanichakul และคณะ¹⁸ พบว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาว ผ่านกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้บรรทัดฐาน และการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ จะมีความเสี่ยงพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรสาวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ในขณะที่ผลการศึกษาของ Powattana และคณะ²⁰ พบว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ได้รับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของ

ตนเองในการสื่อสารผ่านการใช้แบบเรียนรู้สำเร็จรูป (VCD) และคู่มือการสื่อสารเรื่องเพศ พบว่ามารดามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสื่อสาร และความระมัดระวังในการสื่อสารเพิ่มขึ้น แต่ไม่ส่งผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศของมารดา กับบุตรวัยรุ่นหญิง

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่น ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้ อาจเป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองมีลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 44.38 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความยากง่ายในการเข้าถึงข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน ในด้านผลกระทบของการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Klalablang และ คณะ¹² ที่พบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรไม่ว่าผู้ปกครองเพศหญิงหรือชาย เช่นเดียวกับปัจจัยด้านอายุของผู้ปกครอง ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารเรื่องเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าผู้ปกครองอายุมากหรือน้อย ก็จะมีการสื่อสารเรื่องเพศไม่แตกต่างกัน¹³ อาจเนื่องจากลักษณะครอบครัวไทยส่วนใหญ่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย และเมื่อขาดความมั่นใจหรือทักษะการสื่อสารที่ดี จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกไม่สะดวกใจในการพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรหลาน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการจากตัวผู้ปกครองเอง โดยเฉพาะการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และยังมีปัจจัยอื่นๆที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

พยาบาล บุคลากรสุขภาพควรพัฒนาโปรแกรมหรือสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่น โดยเฉพาะในผู้ปกครองที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกับบุตรวัยรุ่น เพื่อป้องกันปัญหาการ

ตั้งครรภ์ซ้ำของมารดาวัยรุ่นหรือสตรีวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว โดยออกแบบเนื้อหา วัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมเฉพาะเจาะจงในประเด็นเรื่องประโยชน์ของการสื่อสารเรื่องเพศ ผลกระทบของการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น การสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศจากครอบครัวและชุมชน ทักษะวิธีการสื่อสารเรื่องเพศในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของมารดาวัยรุ่น เป็นต้น จะช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศ และการสนับสนุนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการสื่อสารเรื่องเพศ รวมทั้งเพิ่มการรับรู้ความสามารถต่อการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องวิธีการสื่อสาร เนื้อหาที่จำเป็นในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่นให้สอดคล้องกับบริบทของครอบครัวและสังคมไทย โดยการสนทนาเชิงลึกกับกลุ่มผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและนำไปใช้วางแผนการพัฒนาโปรแกรม หรือสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและมารดาวัยรุ่นต่อไป นอกจากนี้ควรมีการศึกษาในระยะยาว เพื่อติดตามพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองกับการตั้งครรภ์ซ้ำของมารดาวัยรุ่น

References

1. World Health Organization. Adolescent pregnancy-fact sheets12/2018 [Internet]. 2018 [cited in 2020 December 25] Available from:<https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/adolescent-pregnancy>
2. Bureau of Reproductive Health. Fact Sheet-Youth and adolescents reproductive health: 2019 [internet]. 2020 [cited in 2021 May 14] Available from: https://rhold.anamai.moph.go.th/download/all_file/index/n86_0559234e9637RH_2562_Website.pdf (in Thai).
3. Bureau of Reproductive Health. Strategic plan for adolescent pregnancy prevention in Thailand: 2017-2026 [internet]. 2017 [cited in 2021 January 20] Available from: http://www.whaf.or.th/files/2017/Strategy_2560-2569.pdf (in Thai).
4. Arayajaru P, Pataipakaipet K, Oumkrua A. Repeat pregnancy among adolescent mothers: the risk factors and the impacts on maternal and child's health. J Royal Thai Army Nurses 2019;20(3):86-92 (in Thai).
5. Talungchit P, Lertbunnaphong T, Russameechareon K. Prevalence of repeat pregnancy including pregnancy outcome of teenage women. Siriraj Medical J 2017;69(6):363-9. (in Thai).
6. Pungbangkadee R, Ratinthorn A. Factors and consequences of repeat pregnancy among teenagers: a case study in Bangkok Metropolis. J Nurs Sci 2014;32(2):23-31. (in Thai).
7. Nkhoma DE, Lin CP, Katengeza HL, Soko CJ, Estinfort W, Wang YC, et al. Girls' empowerment and adolescent pregnancy: a systematic review. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(5):1-14.
8. Widman L, Choukas-Bradley S, Noar S, Nesi J, Garrett K. Parent-adolescent sexual communication and adolescent safer sex behavior: a meta-analysis. JAMA Pediatr 2016;170(1):52-61.
9. Suvarnakuta P, Congkhaow TS. The effect of promoting communication about sex program on feeling comfortable and practice in communication about sex between early female adolescents and mothers. Journal of Nursing and Education 2017;10(4):63-75. (in Thai).

10. Jaccard J, Dittus PJ, Gordon VV. Parent-teen communication about premarital sex: factors associated with the extent of communication. *J Adolesc Res* 2000;15:187-208.
11. Rattanamanee K, Heetakson C, Lawanangkul S. Factors predicting sexuality discussion behavior of parents and guardians with early adolescent children in Koh Pha Ngan district, Surat Thani province. *Journal of Health Research and Innovation* 2019;2(1):48-57. (in Thai).
12. Klatablang P, Phuphaibul R, Kongsaktrakul C. Factors predicting sexual communication between parents and sixth grade students. *JNSCU* 2016;28(2):108-21. (in Thai)
13. Niamkan S, Sornchai S. Factors related to communication regarding sex matter between parents and their puberty children. *Journal of Phrapokkloa Nursing College* 2013;24(2):36-46. (in Thai).
14. Fongkaew W, Meechamnan C, Thana K, Viseskul N, Chontawan R. Factors related to HIV-prevention communication between young adolescents and their parents. *TJNC* 2015;30(1):112-22. (in Thai).
15. Ajzen I. The theory of planned behaviour: reactions and reflections. *Psychol Health* 2011;26(9): 1113-27.
16. Srisuriyawet R, Homsin P. Importance of mothers' communication with their daughters regarding sex-related risks, mothers' attitudes towards pre-marital sex and females teenagers' ability to refuse to have sexual intercourse. *TJNC* 2014;29(3):31-41. (in Thai).
17. Phuphaibul R, Promneramit P, Hattakitpanichakul K. "The Birthday Box" project: effects of parental participatory program on parental sexual communication intention and sexual communication behavior to their children. *Journal of the Royal Thai Army Nurses* 2016;17(2): 12-20. (in Thai).
18. Hattakitpanichakul K, Phuphaibul R, Phumonsakul S, Viwatwongkasem C. Effectiveness of the Dual Approach Program to promote sexual abstinence in Thai early female adolescents and improve parent-daughter sexual communication. *J Health Res* 2019; 33(4):280-92.
19. Thammaraksa P, Powwattana A, Wannasuntad S, Tipkanjanaraykha K. Factors related to multiple risk behaviors among female secondary school students. *JHNR* 2019;35(1):224-38. (in Thai).
20. Powwattana A, Thammaraksa P. The effect of learning medias to promote sexual communication among mothers with early adolescent daughters. *JHNR* 2018;34(1):58-70. (in Thai).